

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). *Центр громадського здоров'я МОЗ України* : вебсайт. URL: <https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/infekcii-scho-peredayutsya-statevim-shlyakhom-ipssh> (дата звернення: 03.05.2024).
2. Про що не зручно спитати у батьків? *Центр громадського здоров'я МОЗ України* : вебсайт. URL: <https://phc.org.ua/news/pro-scho-ne-zruchno-govoriti-z-batkami-ta-spitati-u-likarya> (дата звернення: 03.05.2024).
3. Психосексуальний розвиток дітей і підлітків : вебсайт. URL: http://multycourse.com.ua/ua/print_page/theme/63 (дата звернення: 03.05.2024).
4. Сексуальне і репродуктивне здоров'я. Урок 13. Сексуальні та репродуктивні права, профілактика насильства, пов'язаного з гендером. *Альянс громадського здоров'я* : вебсайт. URL: <https://profihealth.org.ua/uk/lessons/176> (дата звернення: 03.05.2024).
5. Статеве виховання і репродуктивне здоров'я підлітків та молоді : навч. посіб. / Н. О. Лещук, Ж. В. Савич, О. А. Голоцван, Я. М. Сивохоп. Київ, 2014. 136 с. URL: <http://surl.li/tzyuux>
6. Уроки зменшення шкоди. Урок 23. Профілактика інфекцій, що передаються статевим шляхом. *Альянс громадського здоров'я* : вебсайт. URL: <https://profihealth.org.ua/uk/lessons/226> (дата звернення: 03.05.2024).
7. Sexually transmitted infections (STIs). *World health organization* : website. 2024. URL: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis)) (Lastaccessed: 03.05.2024).

СІМЕЙНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Аліна Дуля, Олег Діброва

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
a.dulia@kubg.edu.ua, ovdibrova.fpsrso23m@kubg.edu.ua*

Постановка проблеми. Світовою громадськістю домашнє насильство визнано одним із ключових чинників, які ставлять людину в залежне становище, наносять моральну шкоду соціальному середовищу і є бар'єром на шляху подолання нерівності і дотримання прав людини. Проблема насильства у сім'ї є досить гострою для багатьох країн світу і для України зокрема. Її небезпечність полягає в тому, що прояви насильства і жорстокості у сім'ї руйнують гармонію і злагод у родині та є однією з передумов сімейного неблагополуччя, злочинності у громаді [6].

Водночас, проблема сімейного насильства небезпечна тим, що від неї особливих страждань зазнають діти. Тому домашнє насильство є актуальною суспільною проблемою і потребує розв'язання на рівні держави.

Аналіз останніх досліджень. Питання надання допомоги постраждалим від домашнього насильства, у період пандемії COVID-19 досліджували О. Карпенко, Ж. Петрочко [1]; домашнє насильство над дітьми як соціально-

педагогічну проблему досліджували Т. Спіріна, А. Цвігун [4]; гендерні аспекти проблеми сімейного насильства розкриті у наукових працях В. Нестерчук [2]; проблеми соціальної профілактики сімейного неблагополуччя у територіальній громаді розглядали Т. Лях, Н. Клішевич [6].

Виклад основного матеріалу. Сім'я відіграє важливу роль у формуванні й всебічному розвитку особистості, задовольняючи її соціальні потреби, як от: моральна підтримка, визнання, прийняття безпека, захищеність від зазіхань, психоемоційний комфорт. Домашнє насильство є фактором соціального ризику й призводить до поглиблення психосоціальної, морально-етичної роз'єднаності, обопільної недовіри й ворожого членів сім'ї один до одного, вульгарності й озлобленості у комунікації з найближчим соціальним оточенням. Наразі, немає точних статистичних даних про дійсні прояви насильства у сім'ї, оскільки воно є найприхованішою формою насильства, у переважній більшості, не усвідомленою жертвами та суспільством, загалом. Саме тому, що сім'я приховує факти домашнього, пояснюючи це тим, що сімейні справи не потрібно виносити на загальне обговорення, така інформація не надходить до правоохоронних органів. Науковці виокремлюють основні причини домашнього насильства: соціокультурні, особистісні, економічні, наголошуючи, що становлення й розвиток насильницьких взаємовідносин у сім'ї є наслідком комплексу насильницьких стосунків [4]. Також, діти не обізнані з ефективними моделями поведінки у випадку, якщо вони є жертвами насильства або свідками таких дій.

Разом з тим, в сімейне насильство формується через поведінку, підґрунтям якої є латентне насильство. Воно може не усвідомлюватися суб'єктом як насильницьке і виражається через педагогічний, соціалізаційний, інформаційний примус, що пояснює проблеми сімейного насильства, дискримінаційну поведінку членів сім'ї один до одного [3].

Відтак, сімейне насильство досить розповсюджене, незважаючи на соціальний статус, фінансові можливості, соціокультурні, економічні, політичні фактори, сексуальну орієнтацію. необхідно вміти розпізнати насильство (фізичне, психологічне, економічне, сексуальне), а найголовніше знати, як від нього захиститися [5].

Сімейне насильство від інших агресивних актів відрізняється тим, що це не поодинокий випадок, дії є систематичними, регулярними, планомірними, здійснюються у стосунках між найближчими людьми (батьки, діти, інші родичі).

Причинами сімейного насильства є: психологічні чинники; соціальні чинники; економічні чинники. Також, насильство до будь кого із членів сім'ї, може виражатися у тілесних ушкодженнях, сексуальних діях, погрозах, залякуваннях тощо.

Варто зазначити, що до різноманітних проявів сімейного насильства призводять певні соціокультурні умови: відсутність у суспільстві чіткої оцінки фізичних покарань; реклама насильства в засобах масової інформації; правова неграмотність; недосконалість законодавства [7].

Висновки. Сімейне насильство є важливою й актуальною соціальною проблемою, яку не можна зневажати, не помічати, не звертати уваги, оскільки будь-яке насильство є руйнівним для психоемоційного, соціокультурного становлення й розвитку особистості, але його дуже складно ідентифікувати. Саме тому важливо окреслити способи, які допомагають досягти контролю над особистістю: фізичне, психологічне, сексуальне, економічне насильство.

Сьогодні суспільство широко обговорює питання попередження сімейного насильства та дієвої допомоги його жертвам. Проте, основним завданням, наразі, залишається виявлення осіб, які здійснюють насильство та їхніх жертв, інформування населення про дії, які можна вважати насильницькими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпенко О. Г., Петрович Ж. В., Спіріна Т. П. Діяльність громадських і благодійних організацій, спрямована на допомогу постраждалим від домашнього насильства, у період пандемії COVID-19. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 4. С. 70–77. URL: https://www.researchgate.net/publication/376515565_Dialnist_gromadskih_i_blagodijnih_organizacij_spravovana_na_dopomogu_postrazdalim_vid_domasnogo_nasilstva
2. Нестерчук В. Домашнє насильство як феномен соціальної роботи. *Social Work & Education*. 2020. Vol. 7. No. 3. P. 254–262. URL: https://journals.uran.ua/swe/article/view/2520-6230.20.3.1/pdf_53
3. Соціальна педагогіка : навч. посібник / за заг. ред. О. В. Безпалько ; авт.-кол. : О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, Т. Г. Веретенко та ін. Київ : Академвидав, 2014. 312 с.
4. Спіріна Т. П., Цвігун А. Ю. Домашнє насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 2. С. 157–162. URL: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/1183/1099>
5. Швед О. В., Спіріна Т. П. Роль міжнародних та українських неурядових організацій у протидії сексуальному насильству стосовно дітей. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 1. С. 144–151. URL: <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/1068/986>
6. Liakh T., Spirina T., Klishevych N. Social prevention of family injury in the territorial community. *Social Work & Education*. 2022. Vol. 9. No. 2. P. 245–255. URL: <https://journals.uran.ua/swe/article/view/261490>
7. Shnit D. The law and social work practice in Israel. *Meeting of Changes of a Changing Society: Fifty Years of Social Work in Israel* / ed. by F. M. Loewenberg. Jerusalem : Magnes Press, the Hebrew Univ., 1998. P. 51–74.